

[Time: 3 Hours]

[ Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
  2. Figures to the right indicate full marks.
  3. Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Answer **any two** of the following. 20
  - a) What is Economic Development? Explain three core values of Development.
  - b) Explain the meaning and measurement of Human Development Index.
  - c) Explain the concept of Sustainable development and bring out the linkages between environment, social and economic development.
  
2. Answer **any two** of the following. 20
  - a) Explain the theory of Human Capital.
  - b) Explain the role of entrepreneur in Schumpeter's theory of economic development.
  - c) Explain Solow's growth model.
  
3. Answer **any two** of the following. 20
  - a) What is Poverty? Explain the concept of 'Poverty gap.'
  - b) Explain the microfinance approach to alleviation of poverty.
  - c) What is inclusive growth? Explain the necessity of inclusive growth.
  
4. Answer **any two** of the following. 20
  - a) Explain relationship between technology and economic development.
  - b) What is technical progress? Explain the concept of neutral technical progress.
  - c) Write a note on appropriate technology.
  
5. Write short notes on **any two** of the following. 20
  - a) Capability approach.
  - b) Lewis model of Dual Economy.
  - c) Self-help groups
  - d) Green Technology

\*\*\*\*\*

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.  
२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.  
३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
- अ) आर्थिक विकास म्हणजे काय? विकासाची तीन प्रमुख मुल्ये स्पष्ट करा.  
ब) मानवी विकास निर्देशांकाचा अर्थ आणि मोजमाप स्पष्ट करा.  
क) शाश्वत विकास संकल्पना स्पष्ट करून त्याचा पर्यावरण सामाजिक आणि आर्थिक विकासाशी असलेला संबंध अधोरेखित करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
- अ) मानवी भांडवल सिद्धांत स्पष्ट करा.  
ब) शुम्पीटरचा आर्थिक विकास सिद्धांतातील संयोजकाची भूमिका स्पष्ट करा.  
क) सोलोचे वृद्धी प्रतिमान स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
- अ) दारिद्र्य म्हणजे काय? दारिद्र्य तफावत ही संकल्पना स्पष्ट करा.  
ब) दारिद्र्य निर्मुलना संदर्भात सूक्ष्म वित्तपुरवठ्याचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.  
क) सर्वसमावेशक वृद्धी म्हणजे काय? सर्व समावेशक वृद्धीची आवश्यकता स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
- अ) तंत्रज्ञान आणि आर्थिक विकास यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.  
ब) तांत्रिक प्रगती म्हणजे काय? तटस्थ तांत्रिक प्रगती ही संकल्पना स्पष्ट करा.  
क) सुयोग्य तंत्रज्ञान यावर टिप लिहा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिप लिहा. २०
- अ) क्षमताधिष्ठीत दृष्टीकोन  
ब) लेविसचे द्विक्षेत्रीय अर्थव्यवस्था प्रतिमान  
क) स्वयंसहाय्यता गट  
ड) हरित तंत्रज्ञान

\*\*\*\*\*